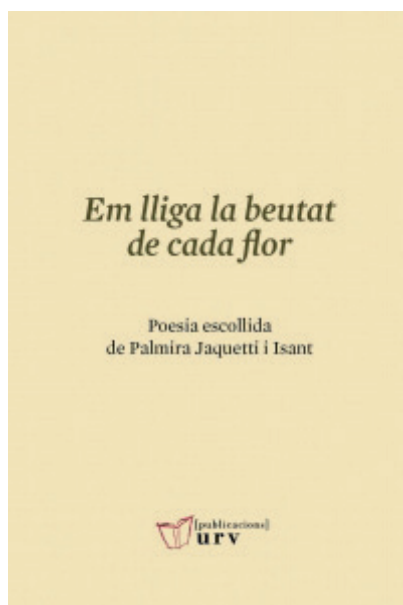

Oriol, Carme (2021):
Em lliga la beutat de cada flor.
Poesia escollida de Palmira Jaquetti i Isant
Tarragona: Publicacions de la Universitat

Rovira i Virgili
MONTSERRAT PALAU VERGÉS
Universitat Rovira i Virgili, Espanya
montserrat.palau@urv.cat
<https://orcid.org/0000-0003-3723-1526>

Citació: Palau Vergés, Montserrat (2022). Oriol, Carme (2021): *Em lliga la beutat de cada flor. Poesia escollida de Palmira Jaquetti i Isant*. Tarragona: Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili. *Ítaca. Revista de Filologia*, (13), p. 173-176. <https://doi.org/10.14198/ITACA2022.13.09>

Ressenya d'Oriol, Carme (2021): *Em lliga la beutat de cada flor. Poesia escollida de Palmira Jaquetti*.

Tarragona: Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili. 475 p. ISBN 978-84-8424-918-4.

Review to Oriol, Carme (2021): *Em lliga la beutat de cada flor. Poesia escollida de Palmira Jaquetti*.

Tarragona: Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili. 475 p. ISBN 978-84-8424-918-4.

Rebut: 13/04/2022, **acceptat:** 16/04/2022

La commemoració el 2020 de l'Any Palmira Jaquetti i Isant (Barcelona, 1895- Els Monjos, 1963), organitzat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i comissariat per Carme Oriol Carazo, va aconseguir una doble fita: recordar una autora important però força oblidada i el descobriment de nous materials de la seva prolífica i polifacètica trajectòria intel·lectual que obren pas a nous estudis. Durant el 2020 i 2021, malgrat els impediments i problemes causats per la pandèmia, es van dur a terme un seguit d'activitats —que es poden consultar al web oficial— i, també, diverses publicacions, entre les quals cal destacar l'antologia poètica *Em lliga la beutat de cada flor. Poesia escollida de Palmira Jaquetti*, a cura de Carme Oriol.

Diferents actes, jornades, espectacles, conferències, articles o llibres van posar de relleu, alhora que han aportat noves dades, la tasca incansable de Palmira Jaquetti com a folklorista, compositora, docent, traductora i escriptora. I, d'aquesta darrera dedicació, cal esmentar la seva poesia, en bona part inèdita i amb edicions pràcticament introbables, sinó és en algun catàleg bibliotecari especialitzat. Per tant, la publicació de Carme Oriol també ha comportat una doble o triple feina: recollir molta de l'obra publicada de Palmira Jaquetti —en llibres o revistes—, fer recerca sobre la gran quantitat de la que ha restat inèdita i esparsa i, encara, elaborar una tria argumentada i ordenada d'aquests textos. Gràcies a aquest treball, doncs, i amb una edició impecable de les Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili, amb il·lustracions de Waldesca Santana, tenim accés a una obra considerable en les dues accepcions del mot: quantiosa i per tenir en consideració. Precedida per un pròleg de Carme Oriol, que fa un recorregut per la trajectòria poètica de l'autora i justifica la selecció i com l'ha ordenada —d'aquí també la precisió del subtítol: «poesia escollida»—, el llibre es divideix en dues parts: la poesia publicada i la inèdita. Cal destacar, a més, l'ordenació a l'índex dels diferents llibres i textos per anys, la qual cosa facilita la lectura cronològica de l'obra poètica de Palmira Jaquetti.

El títol del llibre, «Em lliga la beutat de cada flor», prové del primer vers d'un poema inèdit del 1960 que, tanmateix, a l'original anava precedit per un «III» i que podria formar part d'una obra més extensa, cosa que ja ens permet copsar la dificultat de la tasca per aplegar la poesia d'aquesta autora. Carme Oriol, a més de poder accedir —gràcies a l'afillada de Jaquetti, Guillermina Jeggler Soler, i la filla d'aquesta, Elisabeth Moga Jeggler—, al «Fons Heures de Palmira Jaquetti i Isant», ha dut a terme una investigació en diversos arxius —com els de la Biblioteca de Catalunya i la Biblioteca Lluís Alemany del Consell de Mallorca— i ha comptat amb l'ajut i documentació proporcionada, entre d'altres, tal com esmenta en la introducció, de Josep Massot i Muntaner, Salvador Rebés i Quim Manyós.

Palmira Jaquetti i Isant, amb una formació intel·lectual important, va formar part d'un ampli estol de poetes dels anys 20 i 30 del segle XX, en un moment d'irrupció important de les dones al món públic de la literatura. Tant per la situació personal com pel context històric, així com per la constant d'invisibilització i silenci de les escriptores, la seva obra, però, havia romàs dispersa i en bona part oblidada i ara, per sort, la podem tenir a l'abast, si més no en gran part. Paga la pena remarcar la importància d'aquest llibre no només per la recuperació dels poemes de Palmira Jaquetti, sinó perquè també ens permet noves lectures i noves línies d'anàlisi i recerca de la seva obra i trajectòria.

La primera part del llibre recull gairebé tota la poesia publicada que s'ha pogut localitzar fins al moment. Gairebé perquè moltes de les primeres composicions es van donar a conèixer en revistes i, encara avui en dia, com comentàvem i gràcies a les noves investiga-

cions, se'n van descobrir de noves. Palmira Jaquetti, formada aleshores com a mestra i al conservatori del Liceu, exercint com a professora i ja especialitzant-se també en el recull de cançons populars, publica diverses poesies entre el 1922 i el 1924 a la revista *Marinada* de Palamós, signades amb el pseudònim P. de Castellvell, i que es troben en aquest volum: «Impressions» (1922), «Tebior de foc de febrer» i «La celístia» (1923), i «Perfums» (1924). També, caldria esmentar, descobertes posteriorment a la publicació d'aquest llibre, els poemes i proses poètiques publicats al *Butlletí de l'Agrupació excursionista Júpiter* de Barcelona (1923-1924). Uns primers textos en què ja s'intueixen algunes línies que es mantindran en les creacions posteriors, com són el gust pel món de la natura, la musicalitat, l'ús de les fórmules populars i la simplicitat.

A partir del 1924, però, una pausa fins al 1936. Palmira Jaquetti continua els seus estudis a l'Escola Normal de la Mancomunitat i cursa la carrera de Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona, alhora que, des del 1925, es dedica a les recerques i missions per a l'Obra del Cançoner Popular, treballa com a mestre i fa de traductora, però no publica poesia. També hi influeix el seu casament, el 1927, amb Enric D'Aoust, i la seva separació, al cap de molt pocs anys, acompanyada d'una malaltia crònica que marcaria tota la seva existència. Fou al 1936, a l'hospital, quan Jaquetti retorna a la poesia i és aquí on hem de situar els primers reculls de l'obra inèdita, «Poemes de 1936» —elaborat, segons el manuscrit, el mes de juny d'aquell any- i «Ja a casa» —datat el 1939 però amb poemes escrits entre el febrer i l'abril de 1937. També, segurament, tal com assenyala l'editora, és en aquesta època que hauríem d'incloure «Ofrena», inèdit, que va presentar a uns Jocs Florals. Però no serà fins al 1938 que publicarà el llibre *L'estel dins la llar* i diversos poemes, durant aquest any i el següent, a la revista *Meridià* —«Gronxador de la llum I i II» (1938) i «Tinc una ala a cada mà» (1939). El llibre *L'estel dins la llar*, publicat per edicions Oasi —com es coneixia el grup de poetes joves, moderns i antifeixistes que es reunien en un bar amb aquest nom al carrer Canuda de Barcelona— va obtenir bones crítiques a la premsa (Osvald Cardona, Anna Murià, Ramon Vinyes, Josep Lleonart i Rafael Tasis) i és una mostra ben significativa de la poesia de Palmira Jaquetti d'aquests primers anys i conté un seguit d'elements i característiques que es mantindran en tota la seva trajectòria posterior. Val a dir també —un altre èxit— que el llibre, fora de circulació, ha estat reeditat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya en motiu de l'Any Jaquetti.

Els poemes de Palmira Jaquetti, malgrat la seva situació personal de mala salut, són vitalistes i l'estil, el to i la musicalitat —cal tenir en compte la influència de les seves tasques com a compositora i com a recol·lectora de cançons tradicionals i populars— converteixen el dolor en optimisme i llum. Amb poemes que parlen de la vida quotidiana i domèstica, del món de la infantesa o, sobretot, de la natura i els seus cicles. És també la lleugeresa i simplicitat el que la caracteritzen, com el poema «Bon dia»: «Bon dia! / Ja vessa, ja canta, ja riu / la vida!» (p. 58). Tot i que els poemes traspuen la tristesa i el dolor, hi predominen la llum, l'amor o les flors. Poesia i cançó van unides, dins del corrent neopopularista, i d'aquí també que algunes de les seves peces fossin musicades, tot i que la guerra en va impedir l'estrena en el seu moment. És el cas de Pau Casals, que va musicar «La cançó dels elefants», i Baltasar Samper, que ho va fer amb els poemes «Casa», «Portal de febrer» i «Barca».

Durant la postguerra, exercint de catedràtica de francès en diverses escoles i instituts, a més de viatges i congressos, Palmira Jaquetti continua escrivint poesia, més que no pas publicant, i es presenta a diversos Jocs Florals i certàmens literaris -de l'exili i de l'interi-

or- i guanya alguns premis —Costa Rica (1955), Mendoza (1958), L'Alguer (1961). El volum recull les úniques 4 publicacions d'aquests anys: *Roda de Nadals* (1949), *Elegia de la solitud* (1956), *A la Verge de Montserrat* (1958) i *Poema de santa Llúcia* (1961). I recull també una gran quantitat d'obra que va deixar inèdita. Alguna en forma de llibre, altres, la majoria, esparses, amb poemes circumstancials, com és el cas de les Nades que enviava cada any. Carme Oriol ha ordenat aquest material i, així, a partir de la postguerra, inclou els diferents apartats: «Quadern de 19 poemes» (1944); poemes presentats a certàmens literaris —«L'alliberament» (1952), «Nova ofrena» (1959)—; poemes enviats en cartes —a Rafael Patxot i Jubert (1938 i 1959) i Maria Antònia Salvà i Ripoll (1940-1946), i poemes de Nadal (1951-1959)—; poesia esparsa —«Pòrtic» (1951), «Em lliga la beutat de cada flor» (1960) i «Febrer, paraula viva» (1963)—, i «Segon llibre d'èlegies» (1961).

Una gran quantitat de material inèdit que ens permet també de comprovar la diversitat poètica de Palmira Jaquetti. Des de la descripció detallada, un inventari ple de ritme i humor de la barreja d'articles i disposició d'una «Botiga de poble» («Quadern de 19 poemes», 1944), fins al doble sentit de la poma-dona i poma-sensualitat a «Pomera» («L'alliberament», 1952) en una cançó simple i rodona. O el sonet ben escandit i rimat «Palma» (1946), enviat a Maria Antònia Salvà en una correspondència mantinguda durant anys i a qui Jaquetti li professava una gran admiració, ja que tenien també moltes coses en comú en els seus gustos i creacions literàries: la natura, la música, la cançó o la vida quotidiana. O el to reposat i tardoral dels darrers poemes, com el que dona títol a la selecció, «Em lliga la beutat de cada flor», que acaba amb uns versos de maduresa però que concorden amb tota la seva imatgeria i, també, el vitalisme ja inicials: «Tot és veu d'una joia al pit madur, / tota veu és un crit que s'emmena / i els ulls clouen un llac de llum serena.» (p. 393). La selecció de Carme Oriol acaba amb el «Segon llibre d'èlegies», poemes de pèrdua, datats el 1961, dos anys abans de la seva mort per un accident automobilístic. Tanmateix, el to de serenor i esperança hi és ben present: «Com una ala que es fon i el cel vol prendre, / passes, vida sencera, amb la cançó / folgada i rutilant de la tardor. / I alguna cosa mor sense reprendre.» (p. 447) Sempre, doncs, la música de les paraules i cançons, que defineixen la seva lírica.

Carme Oriol, en el seu pròleg, parla d'una evolució des d'una poesia més senzilla i directa fins a una altra més profunda i espiritual en els darrers anys. Hi perviuen, però, aspectes i motius recurrents, com són la cançó, la música, la natura, les estacions o el pas del temps. Continua servint-se de la lírica popular amb versos curts heptasíl·labs, però també altres metres com decasíl·labs, sonets o versos més lliures i poemes narratius. Sí que en aquesta evolució, tal com es percep en el llibre, amb el pas dels anys, la poesia de Jaquetti esdevé més reflexiva, més centrada en la solitud i, en la maduresa, amb menys «roses» i més «argelagues». I, fins i tot, un component que no trobem a la poesia primera, la religió. Però aquests versos fins ara inèdits conserven l'estil de la musicalitat, la descripció acurada, el joc pictòric i els contrastos. Un encert la publicació tant pel descobriment i goig de la lectura de la poesia de Palmira Jaquetti, com pels nous horitzons de possibles estudis sobre aquest material i, per extensió, sobre d'altres poetes oblidats d'aquesta generació. Servint-me de la conclusió de l'editora, Carme Oriol, el llibre mostra «la força creadora» de Palmira Jaquetti, «l'evolució dels temes i les formes en la seva obra» i fa «visible la seva importància en la literatura catalana.» (p. 22).